

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№12

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongirathbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2025-yil, dekabr.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongirathbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjavevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA DAVRIDA TIJORAT BANKLARI LIKVIDLILIK XAVFINI BOSHQARISHI.....	44
Baxromov Nodirjon Muxammadamin o'g'li	
TURIZM XIZMATLAR BOZORI ISTE'MOLCHILARINI SEGMENTLASH USULI ASOSIDA DIVERSIFIKATSIYA KONSEPSIYASINI ISHLAB CHIQUISH.....	48
Maxmudova Aziza Pirmamatovna	
"INNOVATSION AGROTEKNOLOGIYALAR VA "YASHIL IQTISODIYOT" TAMOIYILLARI ASOSIDA G'ALLA YETISHTIRISH BARQARORLIGINI BAHOLASH.....	53
Turayeva Gulizahro	
АНАЛИЗ ЦЕНОБРАЗОВАНИЯ НА ЗЕРНОВЫЕ ПРОДУКТЫ ПО ДАННЫМ МАРКЕТИНГОВЫМ ИСЛЕДОВАНИЯМ (НА ПРИМЕРЕ НАМАНГАНСКОЙ ОБЛАСТИ).....	57
Баҳриддинов Жаҳонгирбек Равшанжон ўғли	
KICHIK BIZNES RIVOJINI TA'MINLASHDA BOZOR INFRATUZILMALARINING AHAMIYATI.....	62
G'aniyev Botir Baxtiyorovich, Zakirova Gulnora Mirzaliyevna	
KICHIK SANOAT ZONALARI FAOLIYATINI SAMARALI BOSHQARISH METODOLOGIYASI VA YO'LLARI.....	67
Shodmonqulov Kamoliddin Murodillaevich	
INNOVATION FAOLIYAT XARAJATLARINING BUXGALTERIYA HISOBI VA AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH.....	73
Mustafoev Akbar Mustafo o'g'li	
MAHSULOT DIVERSIFIKATSIYASI VA LOGISTIKA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH ASOSIDA EKSPORT POTENSIALINI OSHIRISH YO'LLARI.....	78
Maxkamov Ibrayim, Jo'raboyeva Shohida Kamoliddin qizi	
REKLAMA SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI MARKETING STRATEGIYALARI ROLI.....	83
Abduxalilova Laylo To'xtasinovna, Raxmonqulova Shahrizoda	
SIRKULAR IQTISODIYOTDA YOPIQ SIKL NAZARIYASINING ROLI.....	87
Sodikov Zokir Rustamovich	
YASHIL TEKNOLOGIYALARNI JORIY ETISHDA MOLIYAVIY RAG'BATLAR VA ULARNING NATIJALARI.....	92
Axmadjonova Gulmira Xabibulla qizi	
MAMLAKAT IQTISODIYOTI RIVOJLANISHIDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING ROLI.....	97
G'aniyev Baydulla Toshmurodovich	
АНАЛИЗ ПОДХОДОВ ЦЕНТРАЛЬНЫХ БАНКОВ К РЕГУЛИРОВАНИЮ ИННОВАЦИОННЫХ БАНКОВСКИХ ПРОДУКТОВ: СРАВНЕНИЕ УЗБЕКИСТАНА И МЕЖДУНАРОДНОЙ ПРАКТИКИ.....	101
Даулетиярова Шахло	
СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ РЫНКА ЦЕННЫХ БУМАГ УЗБЕКИСТАНА.....	109
Кадилова Хадича Тураевна	
XORIJ MAMLAKATLARINING IQTISODIYOTNI UGLERODSIZLASHTIRISH STRATEGIYALARI: O'ZBEKISTON UCHUN TAKLIFLAR.....	115
D.X. Pulatov, F.E.Shamsiyev	
O'ZBEKISTONDA ISLOM MOLIYASI: MUAMMOLAR VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI.....	125
Sattorov Ixtiyor Ochilovich, Karimov Shohruh Yo'ldoshali o'g'li	
HISOB SIYOSATI TARKIBIY TUZILISHI MASALALARI.....	133
Botirova Raximaxon Abdujabbarovna	
QURILISHDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING MOLIYAVIY TAHLILI.....	136
Musayeva Shoirazimovna	

KICHIK SANOAT ZONALARINI RIVOJLANTIRISH ORQALI AHOLI TURMUSH FAROVONLIGINI OSHIRISH.....	144
Axmedov Oybek Turgunpulatovich	
O'ZBEKISTON SUG'URTA BOZORI PORTFELI TAHLILI.....	149
Madraximov Ilxom Kamilovich	
FOYDA SOLIG'INING O'ZIGA XOS MUAMMOLI JIHATLARI.....	154
Zaripov Xusan Baxodirovich	
AGRAR SEKTORNI INNOVATSION MODERNIZATSIYA QILISHDA INVESTITSIYA OQIMLARINI BOSHQARISH MODELLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	159
Xamrayev Quvvat Iskandarovich	
OLIY TA'LIM XIZMATLARI BOZORIDA MARKETING TADQIQODLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	163
Jalilov Jamshid G'anijonovich, Safarov Zavqiddin Zokir o'g'li	
MINTAQA SANOAT TARMOG'I RIVOJLANISHINING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI.....	168
Xayitboev Abror Quvondiqovich	
РОЛЬ СМЕШАННОГО ФИНАНСИРОВАНИЯ (BLENDED FINANCE) В ПОВЫШЕНИИ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ КОММУНАЛЬНЫХ УСЛУГ: УРОКИ РАЗВИВАЮЩИХСЯ СТРАН.....	174
Гулмаматова Дурдона Шерали кизи	
KORXONALARDA STRATEGIK BOSHQARUV.....	180
Musayeva Dilnoza Dilshatovna	
BANK TIZIMIDA MARKETING AHAMIYATI VA BANK MARKETINGI.....	184
Usubjonov Zaxriddin Vasliddin o'g'li	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN XORJIY KREDIT MABLAG'LARINI JALB KILISH HUQUQIY JIHATLARI.....	189
Qulliyev Anvar Zayniddinovich	
TIJORAT BANKLARINI TRANSFORMATSIYALASH SHAROITIDA CHAKANA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI.....	194
Alimov Umid O'ktambayevich	
MAHSULOTLARNING RAQAMLI PASPORTI TIZIMINI JORIY ETISH OMILLARI VA TO'SIQLARI.....	200
Avloqulova Sadoqat Sobirjon qizi	
KORXONALARDA FOYDA VA ZARARLARNI TAHLIL QILISHDA INNOVATSION METODLAR AHAMIYATI.....	207
Ernazarov Ortiq Eshnazarovich, Farog'at Xo'jabekova	
ВЛИЯНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА НА ЭКОНОМИЧЕСКОЕ БЛАГОСОСТОЯНИЕ, А ТАКЖЕ НОВЫЕ МЕХАНИЗМЫ ПОВЫШЕНИЯ ДОХОДОВ НАСЕЛЕНИЯ.....	212
Останов Эгамберди	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA INNOVASION TEXNOLOGIYALARNI INTEGRATSIYALASH: MOHIYATI VA RIVOJLANISH IMKONIYATLARI.....	218
Xakimova Xulkar Xamidovna	
QORAQALPOG'ISTON VA XORAZM OZIQ-OVQAT SANOATINING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI HAMDA UNI YANADA RIVOJLANTIRISH YO'LLARI.....	224
Tleuov Niyetulla Raxmanovich	
OILAVIY KORXONALARNING IQTISODIY TIZIMDAGI O'RNI.....	230
Shadiyeva Gulnora Mardiyevna, Rustamova Zarina Rustamovna	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA O'ZBEKISTON OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA MARKETING FAOLIYATINI MODELLASHTIRISH VA BOSHQARISH MEXANIZMLARI.....	234
Sadikov Shoxrux Shuxratovich	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASI KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIKNI OSHIRISHDA RAQAMLI XIZMATLARNING AHAMIYATI.....	238
Asenbaeva Aydaygul Edenbaevna	
BARQARORLIK VA YASHIL MENEJMENT: ILMIY-NAZARIY YONDASHUVLAR VA AMALIY AHAMIYATI.....	242
Djalilova Dilbar Abdikarim qizi	

HUDUDLARNING IQTISODIY SALOHİYATINI INNAVATSION-INVESTITSION BOSHQARISH STRATEGIYASI VA MEXANIZMI (XORAZM VILOYATI MISOLIDA)	247
Maqsudova Malohatxon Maqsudovna, Yaxshimuratov Maqsadbek Narimon o'g'li	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI DAVLAT BUDJETINI 2026-YILGI SOLIQ SIYOSATINING TAHLILI VA XALQARO SOLISHTIRMA YONDASHUVI	251
Abdullayev Zafarbek Safibullayevich	
O'ZBEKISTON MINTAQALARIDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISH OMILLARI	256
Mamataliyeva Dilnoza Raxmonovna	
TRANSFORMATSIYALASHUV SHAROITIDA INVESTITSİYALAR SHAKLLANISHI VA ULARNI SAMARALI BOSHQARISH YO'NALISHLARI	259
To'rayev Jasurali To'rayevich	
O'ZBEKISTONDA SAVDO TASHKILOTLARINING FAOLIYATI VA RIVOJLANISH HOLATI	264
B. Sulaymonov	
NAMANGAN VILOYATIDA "YASHIL IQTISODIYOT" MODELIGA O'TISH JARAYONIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING IQTISODIY FAOLLIGI	270
Xonto'rayev Obbosxon Kamolxon o'g'li	
O'ZBEKISTONDA "YASHIL" IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	274
Xoshimov Pazliddin Zuxurovich	
KICHIK BIZNES ORQALI ISH O'RINLARINI YARATISH STRATEGIYALARI: NAMANGAN VILOYATI MISOLIDA	278
Ergasheva Nigora Abdigapparovna	
MAMLAKATIMIZDA QO'SHILGAN QIYMAT SOLIG'INING IJTIMOIIY-IQTISODIY AHAMIYATI	283
Quryozov Sardorbek Sharifboevich	
РАЗРАБОТКА И ПРИОРИТИЗАЦИЯ КЛЮЧЕВЫХ ИНДИКАТОРОВ ЭФФЕКТИВНОСТИ ДЛЯ ОБЩЕНАЦИОНАЛЬНОЙ ПАНЕЛИ МОНИТОРИНГА ДЕЯТЕЛЬНОСТИ БОЛЬНИЦ: ЭКСПЕРТНАЯ ОЦЕНКА СО СТОРОНЫ РУКОВОДИТЕЛЕЙ МЕДУЧРЕЖДЕНИЙ	290
Шухратов Мамуржон Шухрат угли	
MAHALLIY DAVLAT HOKIMIYAT ORGANLARINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA BOSHQARISHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR	297
Nurmurodov Zafarjon Nurmurod o'g'li	
BANK TIZIMINING BARQAROR MOLIIYAVIY RIVOJLANISHINI TA'MINLASH VOSITALARI	303
Sadikov Iskandar Gayratovich	
ЗЕЛЕНОЕ ФИНАНСИРОВАНИЕ В ЗЕЛЕННОЙ ЭКОНОМИКЕ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА	308
Халиков С. Х.	
HUDUDIIY IQTISODIY RIVOJLANISHDA KICHIK BIZNESNI ROLI VA SAMARADORLIGINI OSHIRISH CHORALARI	313
Ergashev Jamshid Jamoliddinovich	
ИСТОРИЧЕСКИЙ ПРОЦЕСС СТАНОВЛЕНИЯ ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ	317
Мажидова Фарангиз Фуркатзода	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDAGI TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIDA ISHLAB CHIQRISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	321
Isakov Oybek Jamoliddinovich	
NORASMIY KOOPERATSIYA MUNOSABATLARINING FERMER XO'JALIKLARI YETISHTIRGAN MAHSULOT MIQDORIGA TA'SIRINI BAHOLASH	325
Ismoilov Azamat	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA FOIZ RISKINI BOSHQARISH AMALIYOTI	332
Seitnazarov Daniyar Baxadirovich	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA SUT VA SUT MAHSULOTLARINI QAYTA ISHLOVCHI KORXONALAR FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH	341
Normuradov Nurbek Sunatilloevich	
"AYOL RAHBARLAR: RAHBARLIK SALOHİYATI VA ISH JOYIDA TENGLIK" FRANSIYA DAVLATI TAJRIBASI ASOSIDA	346
Abduraxmonova Feruzabonu	

QISHLOQ XO'JALIGIDAGI KLASSTERLARNING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH.....	352
Dildora Yuldasheva	
TIJORAT BANKLARINING DEPOZIT BAZASINING YETARLILIGINI TA'MINLASH YO'LLARI	359
I.J. Isakov	
OLIY TA'LIM SIFATINI OSHIRISH VA IQTISODIY DIAGNOSTIKA O'TKAZISHNING XORIJ TAJRIBASI.....	363
Xo'jaxonov Ma'rufxon Xamidxonovich, Axmedov Oybek Turg'unpulatovich	
INKLYUZIV TA'LIMNI MOLIYAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHDAGI MUAMMOLAR VA ULARNI YECHISH YO'LLARI.....	369
Egamberdiyeva Dilorom Botir qizi, Pulatova Moxira Baxtiyorovna	
"KREATIV IQTISODIYOT" HAMDA "TURIZM" TUSHUNCHALARINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	374
Abdurasulov Shovqiddin Erkin o'g'li	
THE STRATEGIC ROLE OF THE INDUSTRIAL SECTOR IN THE NATIONAL ECONOMY AND DEVELOPMENT FACTORS.....	380
Rakhimov Bakhromjon Ibroximovich	
INVESTITSIYALARNI MOLIYALASHTIRISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHNING ASOSIY YO'NALISHLARI.....	386
Ismailov Dilshod Anvarjonovich	
GLOBAL INCOME INEQUALITY IN 2024: CAUSES, PATTERNS, AND CONSEQUENCES.....	393
Ilhomjonov Jaxongir Alisher o'g'li	
ТОРГОВЫЕ ОТНОШЕНИЯ В СВОБОДНО ЭКОНОМИЧЕСКИХ ЗОНАХ: ПРОБЛЕМЫ И РЕШЕНИЯ	401
Шарифходжаев Шавкат Окилович, Ачилова Ширин Шавкат кизи	
O'ZBEKISTON KON-METALLURGIYA SANOATI: RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA HOZIRGI HOLATI	407
Ergashov Botirjon Ergashovich	
PENSIYA JAMG'ARMASIDA DAVLAT BUDJETI TRANSFERTLARI ULUSHI HAMDA UNING XORIJ TAJRIBASI	415
Sherjonov Doniyor Saparbayevich	
O'ZBEKISTON SANOAT KORXONALARINI QIMMATLI QOG'OZLAR BOZORIDAN FOYDALANIB MOLIYALASHTIRISHNING HOZIRGI HOLATI VA MUAMMOLARI.....	419
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
QO'SHILGAN QIYMAT SOLIG'I BO'YICHA FIRIBGARLIKLAR: MEXANIZMLARI, SABABLARI VA ULARNI OLDINI OLISH YO'LLARI.....	425
Eshkarayev Bobir Chariyevich	
TOG' VA TOG'OLDI HUDUDLARIDA QISHLOQ XO'JALIGINI DIVERSIFIKATSIYA QILISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI VA IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	431
Abdulxayeva Gulshan Maxmudovna	
TURIZM SOHASINING IJTIMOIIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI (SAMARQAND VILOYATI MISOLIDA).....	435
Xalimov Shaxboz Xalimovich	
SANOATDA IQTISODIY MOLIYAVIY HISSOBOTLAR XALQARO STANDARTLARINI RAQOBATBARDOSH KORPORATIV STRATEGIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA QO'LLASH.....	442
Turaboev Ibroxim Ismoil o'g'li	
ФОНДИРОВАНИЕ И СТРАХОВАНИЕ В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВЫМИ РИСКАМИ АПК: СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ И МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ	447
Дурманов Акмал Шаймарданович	
PAHTA-TO'QIMACHILIK KLASSTERLARI RIVOJLANISHINING STATISTIK KO'RSATKICHLARI TAHLILI	456
Atajanova Guli Maxsudbekovna	
JAHON MOLIYAVIY BOZORLARI BARQARORLIGIGA GLOBAL IQTISODIY INQIROZLAR VA GEOSIYOSIY OMILLARNING TA'SIRI HAMDA ULARNI BOSHQARISH STRATEGIYALARI	462
Abdurazakova Nargiza Rixsibayevna	

QISHLOQ XO'JALIGIDA RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISH VA OZIQ-OVQAT MAHSULOTLARINI ISHLAB CHIQARISHDA BOSHQARUV QARORLARINING IQTISODIY TAHLILI.....	467
Mamadiyarov Dilshad Uralovich	
PAXTA TOZALASH KORXONALARINING TARKIBIY BO'LINMALARIDA MOLIVAVIY BOSHQARUV TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	474
Murodov Orif Jumayevich, G'ulomov Xaydarbek Ilyos o'g'li	
BARQAROR KELAJAK SARI: MAMLAKATDA EKOLOGIK XAVFSIZLIKNI MUSTAHKAMLASH	482
Abdullaev Shavkatjon Maxmudillaevich	
ZAMONAVIY IQTISODIY SHAROITLARDI KORXONALARNING MOLIVAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASH	487
Abdulakimova Moxina Farxod qizi	
UMUMIY OVQATLANISH SHAHOBCHALARINING FAOLIYATI SAMARADORLIGINI TAHLIL QILISH.....	493
Amiriddinova Muslima Zayniddin qizi	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA MIJOZLAR EHTIYOJINI O'RGANISH VA XIZMAT SIFATINI OSHIRISHNING INNOVATSION YONDASHUHLARI	498
Babayeva Lola Ibragimovna	
MINTAQADA TARIXIY VA MADANIY TURIZMNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARINI KENGAYTIRISHDA DAVLAT HAMDA XUSUSIY SHERIKCHILIK TIZIMIDAN FOYDALANISH	504
Xusanov Chari Kadirovich	
PROSPECTS FOR IMPROVING INFRASTRUCTURE FOR SMALL BUSINESS AND ENTREPRENEURSHIP IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN.....	509
Botirova Xulkar Olimjonovna	
THE IMPACT OF AGRICULTURAL CLUSTERS ON FOOD SECURITY AND MACROECONOMIC STABILITY	514
Sherkulov Shohruh Erkin ugli	
OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA ISSIQXONA IQTISODIYOTINI O'RNI VA NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLAR	520
Otavullaev Sukhrob Sa'dullo o'g'li	
IJTIMOII AHAMIYATI YUQORI LOYIHALARNI DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGI ASOSIDA BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH	524
Taspanova Ayzada Kenjebayevna	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA RAQOBAT STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH	529
Sharopova Nafosat Radjabovna, Jamolova Aziza	
TIKUV-TRIKOTAJ KORXONALARIDA ISTE'MOLCHILARNING XULQ-ATVORINI O'RGANISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	537
Sultonova Zulxumor, Bobojonov Baxrombek Ro'zimovich	
INTERNATIONAL TRADE BETWEEN INTEGRATION AND ISOLATION: INNOVATION AND UNCERTAINTY IN A FRAGMENTING GLOBAL ECONOMY.....	542
Zakhidov Azizbek Rustamovich	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI QO'NG'IROT TUMANIDA SIGIRLAR BOSH SONINING PROGNOZ KO'RSATKICHLARI	548
Sabit Gabbarov	
TO'QIMACHILIK MAHSULOTLARI EKSPORTINI OSHIRISHDA YASHIL MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH	552
Ergashxodjayeva Shaxnoza Djasurovna, Xo'janova Husnora	
O'ZBEKISTONDA IQTISODIY O'SISH SIFAT OMILLARINING TA'SIRINI BAHOLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH.....	558
Bustonov Mansurjon Mardonakulovich	
ОБЩАЯ КОНЦЕПЦИЯ СТАБИЛЬНОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ФИНАНСОВЫХ РЕСУРСОВ.....	567
Зайналов Джахонгир Расулович	
ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ РЫНКОВ КАПИТАЛОВ	571
Хотамкулова Мадина Санжар кизи, Зайналов Джахонгир Расулович	

IPOTEKA KREDITI MEXANIZMLARINI RIVOJLANTIRISH BO'YICHA AMALIY ISHLAR TAHLILI	576
A'zamxo'jayeva Nihola Sulaymon qizi	
KORXONALARDA YASHIL MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISHNING XORIJ TAJRIBASI	581
Abdurashidova Nigora Alisherovna, Abduqodirova Donoxon	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA ISHLAB CHIQRISH SALOHİYATINI OSHIRISH OMILLARI VA MEZONLARI	588
Jumanov Ruslanbek Bobojanovich	
O'ZBEKISTONIDA MEHNAT BOZORINING TARKIBIY TRANSFORMATSIYASI VA UNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI	592
Rasulev Alisher Fayziyevich, Qodirov Asliddinxo'ja Mahammadjon o'g'li	
STUDY OF THE ECONOMIC EFFICIENCY OF GREEN BONDS, ECOLOGICAL LOANS, AND GREEN INVESTMENT FUNDS, AS WELL AS THEIR IMPORTANCE IN THE FINANCIAL SYSTEM.....	595
Avazov Azizbek Ashurali o'g'li	
KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIK TERMINOLOGIYASINING ILMIY-TAHLILII TALQINI.....	603
Aripov Oybek Abdullayevich	
O'ZBEKISTONDA MEHNAT BOZORINING TARKIBIY TRANSFORMATSIYASI VA UNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI.....	608
Rasulev Alisher Fayziyevich, Qodirov Asliddinxo'ja Mahammadjon o'g'li	
FERMER XO'JALIKLARIDA INVESTITSION JARAYONLARNI TASHKIL ETISH VA OPTIMALLASHTIRISH.....	611
Kdirbaev Amir Marat uli	
ITALIYA VA YAPONIYADA DAVLAT QARZINING UZOQ MUDDATLI BARQARORLIGI: FISKAL QOIDALAR VA QARZ BOSHQARUVI STRATEGIYALARINING QIYOSIY TAHLILI.....	614
Abdurahimov Abror Zafarovich, L.M. Tashpulatova	
ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ В ВЫСШЕМ ОБРАЗОВАНИИ: ВОЗМОЖНОСТИ ПЕРСОНАЛИЗАЦИИ, ВЫЗОВЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ	621
Камалова Малика Низамовна, Очилов Акрам Одилович	
O'ZBEKISTONDA YASHIRIN IQTISODIYOTNING ISHSIZLIK DARAJASIGA TA'SIRINI IFODALOVCHI ASOSIY OMILLAR	626
Raxmonov Bekzod Sharibjon o'g'li	
GLOBAL XAVFLARNING KESKINLASHUVI SHAROITIDA QAYTA SUG'URTANI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	631
Norov Zarif Shamsiddinovich	
INNOVATSION SUG'URTA XIZMATLARINI JORIY ETISH ORQALI IXTIYORIY SUG'URTA XIZMATLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	638
Xayitov Nodirjon Uzokovich	
VOSITACHILIK XIZMATLARINI KO'RSATUVCHI SUBYEKTLAR AUDITI SIFAT NAZORATI.....	652
O.Q. Qo'shmatov	
AUDITORLIK XULOSASINI SHAKLLANTIRISHDA MATEMATIK MODELLARDAN FOYDALANISH MASALALARI	657
I.Qo'ziyev, F.Ochilov	
MAJBURIYATLAR HISOBINING NAZARIY ASOSLARI.....	664
Ochilov Farxodjon Shavkatjon o'g'li	
ВОПРОСЫ РЕОРГАНИЗАЦИИ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В СЕЛЬКОМ ХОЗЯЙСТВЕ	669
Розиков Жалил Жалолович	
TOVAR-MODDIY ZAXIRALAR AUDITINI O'TKAZISH TARTIBI.....	678
M.Xayitboyev	
USTAV KAPITAL HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH	683
Inomjon Sherimbetov	
QISHLOQ XO'JALIGIDA KOOPERATIVLARNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI	688
Mirzayev Musurmon Umidullayevich, Ziyadullayev Ilhom Narkobilovich	

EKSPORT BOZORLARINI DIVERSIFIKATSIYA QILISHDA MOLIVAVIY RAG'BATLARNING ROLI	694
Galiyev Tohir Fazliddinovich	
ZAMONAVIY LOGISTIKA TIZIMIDA MARKETING STARTEGIYALARIDAN FOYDALANISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	700
Abduqodirova Umida G'ayrat qizi	
QASHQADARYO URBANIZATSIYALASHGAN HUDUDLARIDA AGLOMERATSIYA JARAYONLARIGA TA'SIR KO'RSATUVCHI OMILLAR	706
Nazarova Feruza Usmonovna	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN ALOQA KORXONALARINI KREDITLASHNING ZARURLIGI HAMDA IQTISODIY AHAMIYATI.....	713
Shaymatov Mansur Jo'rabaevich	
MOLIVAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARI ASOSIDA MOLIVAVIY AKTIVLARNI TAN OLISH	720
Odiljonova Oybarchin Fayzullo qizi	
QISHLOQ XO'JALIGIDA INNOVATSION TRANSFORMATSIYA BARQARORLIGINI BAHOLASH	724
Sanetullaev Aybek Esbosinovich	
XALQARO AVTOMOBIL ISHLAB CHIQUVCHI KOMPANIYALARNING RIVOJLANISH XUSUSIYATLARI	728
Xidoyatov Mirsaid Mirmuhsunovich	
ENSURING THE FINANCIAL SUSTAINABILITY OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS: STRATEGIES FOR RESILIENCE IN AN ERA OF DECLINING RESOURCES AND RISING EXPECTATIONS.....	734
Inomiddin Imomov	
"YASHIL" TEXNOLOGIYALARNI IQTISODIY RIVOJLANISHGA INTEGRATSIYA QILISHNING NAZARIY ASOSLARI.....	744
Miraxmedova Maftuna Ibragimovna	
ИНТЕГРАЛЬНЫЙ ПОДХОД К ОЦЕНКЕ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ.....	751
Алиева Эльнара Аметовна	
AHOLI DAROMADLARI VA ULARNING SHAKLLANISH MANBALARI.....	756
So'fiyeva Xusniya Soxibjonovna	
НАУЧНО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ПРОЕКТИРОВАНИЮ И РАЗВИТИЮ ЭЛЕКТРОННОЙ КОММЕРЦИИ В УЗБЕКИСТАНЕ	760
Назарова Гулчебра Нурмуханбетовна	
СОВРЕМЕННЫХ ПОДХОДОВ ПО ОЦЕНКЕ ЭКСПЛУАТАЦИОННОЙ УСТОЙЧИВОСТИ МАЛОМОЩНЫХ СЕТЕВЫХ ФОТОЭЛЕКТРИЧЕСКИХ СТАНЦИЙ	766
А.Р. Кудратов	
IJTIMOIIY XIZMATLAR KO'RSATISH JARAYONIDA TASHKILIIY VA IQTISODIY MUNOSABATLAR	775
Berdiyeva Nafisa Qahramonovna	
QISHLOQ XO'JALIGIDA INNOVATSION BIZNESNI BOSHQARISH VA YANGI TEXNOLOGIYALAR ORQALI SAMARADORLIKNI OSHIRISH	780
Mamadiyarov Dilshad Uralovich, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
GRUZIYA TAJRIBASIDA BARQAROR TURIZMNI TA'MINLASHNING TASHKILIIY-IQTISODIY MEKANIZMLARI VA ULARNING O'ZBEKISTON SHAROITIDA QO'LLANILISHI	786
Suyunova Dilnoza Mexridin qizi	
INNOVATSION FAOLIYATNING MINTAQADA XIZMAT KO'RSATISHNI TAKOMILLASHTIRISHDAGI XUSUSIYATLARI	790
Fayziyeva Shirin Shodmonovna	
QORAQALPOG'ISTON HUDUDIDA ETNOGRAFIK TURIZM KLASSTERINI SHAKLLANTIRISHNING IQTISODIY OMILLARI	795
Kunnazarova Orazxan	
MAMALAKATIMIZ IMPORTI VA EKSPORTIDA KICHIK BIZNESNING ULUSHI	798
Jo'rayev Ilhomjon Kamolidinovich	
YEVROOBLIGATSIYA VA UNING AKSIYADORLIK JAMIYATLARI TOMONIDAN EMISSIIYASI	807
Avezov Ibrohim Ilxomovich	

IQTISODIYOTDAGI INNOVATSION O'ZGARISHLAR SHAROITIDA TO'QIMACHILIK KORXONALARIDA RAQOBATBARDOSHLIKNI BOSHQARISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	808
Xonkeldiyeva Komilaxon Ravshanjon qizi	
SPORT ANJOMLARI SANOATIDA INNOVATSION JARAYONLARNI TIZIMLASHTIRISH MODELINING ZARURATI.....	813
Xamraqulov Ixtiyor Baxtiyorovich	
GREEN MARKETING STRATEGIES AND THE APPLICATION OF NEUROMARKETING METHODS IN THEIR DEVELOPMENT.....	819
Samadov Asqar Nishonovich, Latipova Go'zal	
OZIQ-OVQAT SANOATIDA KICHIK KORXONALAR SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	825
Mavlanova Barchinoy Shonazar qizi	
BARQAROR IQTISODIY RIVOJLANISHDA INVESTITSİYALAR AHAMIYATINING EMPIRIK TAHLILI	831
Nazarova Ra'no Rustamovna, Najmiddinov Yahyo Fazliddin o'g'li	
YASHIL TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA MEHMONXONALAR ROLI: MUAMMOLAR VA IMKONIYATLAR.....	840
Raxmonova Nigina Anvarovna	
IJTIMOIIY SIYOSAT SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI: O'ZBEKISTONNING AMALIY YONDASHUVI VA RIVOJLANGAN MAMLAKATLAR TAJRIBASI.....	844
Bafojev Farrux Jo'raqulovich	
AHOLI IJTIMOIIY HIMOYASINI KUCHAYTIRISH MUAMMOLARI	852
Ulashev Xubbim Askarovich	
YASHIL TA'LIM RIVOJLANISH BOSQICHLARI: YAPONIYA MISOLIDA	856
Raxshona Nabibullayeva	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA ELEKTRON SAVDONING MINTAQA IQTISODIYOTINI RIVOJLANTIRISHGA TA'SIRI.....	861
Mo'minov Yahyobek Shokirjon o'g'li	
TUROPATORLIK FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI.....	865
Toshev Akmal Salimovich	
TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH ORQALI MINTAQADA AHOI DAROMADLARINI OSHIRISH YO'NALISHLARI	874
Quldasheva Maftuna Musurmon qizi	
ФАКТОРЫ И МЕХАНИЗМЫ ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ.....	878
Алиева Эльнара Аметовна, Рахматхонов Саидодилхон Расулхон угли	
МЕХАНИЗМЫ УСТОЙЧИВОГО ФИНАНСИРОВАНИЯ В СТРАНАХ С РАЗВИВАЮЩЕЙСЯ ЭКОНОМИКОЙ: РОЛЬ ESG-ИНСТРУМЕНТОВ, ДИНАМИКА РАЗВИТИЯ РЫНКА ЗЕЛЁНЫХ ОБЛИГАЦИЙ И ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЕ ПОДХОДЫ НА ПРИМЕРЕ УЗБЕКИСТАНА И МАЛАЙЗИИ.....	884
Нарзуллаева Мехрангиз Ақобировна	
DORIVOR O'SIMLIKLAR SAVDOSIDA QIYMAT ZANJIRI TAHLILI: IQTISODIY SAMARADORLIKNI OSHIRISH OMILLARI.....	893
Maftuna Ermatova Arslonbek qizi	
O'ZBEKISTON VA TURKMANISTON O'RTASIDAGI SAVDO AYLANMASI TAHLILI	899
Voxidova Mehri Xasanovna	
GLOBAL KOMPANIYALARDA RAQAMLI MENEJMENTNING SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI	905
Axmedov Sardor Shuxrat o'g'li	
IQLIM O'ZGARISHLARI VA GLOBALLASHUV SHAROITIDA EKOLOGIK-HUQUQIY TA'LIMNI RIVOJLANTIRISH.....	912
Jumanazar Xolmuminov	
YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHNING JAHON TAJRIBASI	916
Kalandarova Elnura Muzaffar qizi	
INNOVATSION IQTISODIYOT SHAROITIDA HUDUDLARNING INVESTITSIYAVIY JOZIBADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	921
Rahmatullayev Bobir Chorshamiyevich	

FINANCING WATER RESILIENCE: A FEASIBILITY ANALYSIS OF SOVEREIGN BLUE BOND ISSUANCE IN UZBEKISTAN.....	926
Yakubov Jakhongir	
УКРЕПЛЕНИЕ ПАРТНЁРСТВО И СОЗДАНИЕ ЕДИНСТВЕННОГО ЭНЕРГОРЫНКА В УЗБЕКИСТАНЕ	929
Каримова Нуржахон Олим кизи	
ИННОВАЦИОННАЯ ЗРЕЛОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЯ КАК ФАКТОР РОСТА ПРОИЗВОДСТВЕННОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ: МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПРИМЕНЕНИЯ КОМПЛЕКСНОЙ МОДЕЛИ	935
Алиева Эльнара Аметовна, Табаков Евгений Сергеевич	
"BUDJET JARAYONLARIDA XAVFLARNI ANIQLASH VA BAHOLASH: ICHKI AUDIT YONDASHUVLARI"	941
Abdujalilova Dilnoz Abdusattorovna, Nishonxo'djaev Bekzod Baxodir o'g'li	
IQTISODIY XAVFSIZLIKNI TA'MINLASHDA DAVLATNING ROLI	947
Raximov Baxromjon Ibroximovich	
O'ZBEKISTONDA SUT SEKTORINING QIYMAT ZANJIRINI SANOATLASHTIRISH MUAMMOLARI.....	951
Urazov Jamshidjon Sa'dullayevich	
STRATEGIK BOSHQARUV HISOBIDA XARAJATLAR HISOB I VA KALKULYATSIYA TIZIMLARINING HOZIRGI HOLATI VA RIVOJLANISH YO'NALISHLARI	955
Hamroyeva Zuhra Amiral qizi	
АНАЛИЗ И ОЦЕНКА ТЕКУЩЕГО СОСТОЯНИЯ ПОКАЗАТЕЛЕЙ ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ В АЗЕРБАЙДЖАНЕ	961
Ариф Мустафаев	
ФАКТОРЫ ВЛИЯЮЩИЕ НА ИЗМЕНЕНИЯ ДОХОДОВ НАСЕЛЕНИЯ УЗБЕКИСТАНА В УСЛОВИЯХ РЫНОЧНОЙ ЭКОНОМИКИ.....	968
Ишонкулова Феруза Асатовна	
O'ZBEKISTONNING INVESTITSION HUQUQIY SIYOSATIDA GLOBAL REYTINGLARNING NORMATIV-HUQUQIY ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	974
Gavhar Bekmurodova Adham qizi	
XALQARO MOLIYA BOZORIDA KREDIT RISKINI BAHOLASHNING ZAMONAVIY USULLARI VA RISKLARNI BOSHQARISH TIZIMINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI.....	981
Ochilova Xusniya Olim qizi, Yuldasheva Umida Asanaliyevna	
JAHONDA BRONLASH TIZIMLARINING RIVOJLANISH BOSQICHLARINING EVOLYUTSIYASI.....	987
Ismatillaeva Sitara Sayfidin qizi	
MILLIY IQTISODIYOT INNOVATSION SALOHİYATIDAN SAMARALI FOYDALANISHDA JAHON TAJRIBALARI.....	994
Samadqulov Muhammadjon Islom o'g'li	
HUDUDIIY RIVOJLANISHDA SOLIQ IMTIYOZLARINING AHOLI DAROMADLAR DINAMIKASIGA TA'SIRI.....	998
Olimjon Fattoyev G'ayrat o'g'li	
OLIY TA'LIM MUASSASALARINING ZAMONAVIY SHAROITLARDI RAQOBATBARDOSHLIGI: NAZARIY JIHATLARI VA AMALIY BOSHQARUV STRATEGIYALARI	1002
Adizov Bobir Baxtiyorovich	
ZAMONAVIY SHAROITDA TADBIRKORLIK FAOLIYATI RISKLARINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	1005
Sirojiddinov Kamoliddin Ikromiddinovich, Nasritdinov Bekzod Xusnutdinovich	
NAMANGAN VILOYATIDA QURILISH KLASSTERINI RIVOJLANTIRISHNING ASOSIY OMILLARI VA ISTIQBOLLI MANBALARI.....	1011
Abduraxmanov Muxtorali Abduvoxidovich	
ПЕРСПЕКТИВЫ ПОВЫШЕНИЯ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ БУХАРСКОЙ ОБЛАСТИ	1016
Авезова Шахноза Махмуджановна	
MOLIYAVIY SAVODXONLIKNI OSHIRISHGA TA'SIR KO'RSATADIGAN OMILLAR.....	1022
Obilov Mirkomil Rashidovich	

“O‘ZBEKISTONDA TURIZMNING MADANIY IDENTIKLIKKA TA’SIRI: SOTSIOLOGIK TAHLIL”	1028
Alijonova Nargiza Rashidjon qizi	
STATISTICAL ANALYSIS OF CREDIT INTEREST RATES.....	1034
Abdullayev Shakhobiddin Shamsiddinovich	
QISHLOQ XO‘JALIGIDA LOGISTIKA XARAJATLARINI OPTIMALLASHTIRISH METODLARI VA SAMARALI TA‘MINOT ZANJIRI MODEL.....	1037
Olimova Bahora Shuxratovna	
INNOVASION IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHINING NAZARIY JIHATLARI.....	1042
Abdulkakimov Zuxrali Tursunaliyevich	
TIJORAT BANKLARIDA DEPOZIT BAZASI BARQARORLIGIGA TA’SIR ETUVCHI OMIL SIFATIDA FOIZ SIYOSATI VA UNING AMALIY JIHATLARI.....	1047
Axmedova Dilafruz Elshodovna	
B2BDA RAQAMLI MARKETINGDAN FOYDALANISH BO‘YICHA XORIJIY TAJRIBALAR.....	1053
Abdubotirova Madinaxon	
ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЙ МЕХАНИЗМ ИННОВАЦИОННО - ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ.....	1059
Баходирова Хилола Баходировна	
RAQOBATBARDOSH MAHSULOT ISHLAB CHIQRISHDA YASHIL MARKETING STRATEGIYASIDAN FOYDALANISH.....	1063
Ergashxodjayeva Shaxnoza Djasurovna, Abdurazakova Diyora	
ENERGIYA XARAJATLARINI KAMAYTIRISHNING IQTISODIY SAMARASI.....	1070
Urmanbekova Iroda Farxodovna	
PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF REMOTE BANKING SERVICES IN THE CONTEXT OF BANKING TRANSFORMATION	1075
Jabborov Bahriddin Rashidovich	
MIKROMOLIYA TASHKILOTLARIDA MOLIVAVIY-XO‘JALIK FAOLIYATINI BUXGALTERIYA HISOBIDA AKS ETTIRISH TARTIBI.....	1079
G‘ofurov Iskandar Abduraxmonovich	
BANKLARNING INVESTITSIYA RISKLARI VA ULARNI KAMAYTIRISH YO‘LLARI	1084
Yuldashev Erkin Xusanovich	
MA’LUMOTLAR BAZASINING RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAGI AHAMIYATI.....	1090
Maxamadiyev M. M.	
УСТОЙЧИВОСТЬ И ЭФФЕКТИВНОСТЬ: АНАЛИЗ СТРАТЕГИЧЕСКОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ АКИБ «ИПОТЕКА-БАНК» ПОСЛЕ ВХОЖДЕНИЯ В ОТП GROUP.....	1095
Каримова Нуржахон Олим кизи	
O‘ZBEKISTON OLIY TA’LIM MUASSASALARIGA XORIJLIK TALABALARNI JALB ETISHDA YASHIL MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH.....	1101
Sharopova Nafosat, Xolmamatov Diyorbek	
DAVLATNING IJOBIY IMIJINI YARATISHDA TURIZM VA XALQ DIPLOMATIYASINING STRATEGIK O‘RNI	1108
Kasimova Zilola G‘ulomiddin qizi	
JISMONIY TARBIYA VA SPORT MUASSASALARIDA MOLIVAVIY MUNOSABATLARNI TAKOMILLASHTIRISH YO‘LLARI.....	1116
Toshmurodov Abdurauf Ravshanovich	
АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ И ПУТИ МОДЕРНИЗАЦИИ СИСТЕМЫ НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ ТОПЛИВНО-ЭНЕРГЕТИЧЕСКОГО КОМПЛЕКСА УЗБЕКИСТАНА – 2025.....	1122
Ш.К.Жалилов	
“O‘ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOTNING O‘RNI VA UNI RIVOJLANTIRISH YO‘LLARI”	1126
Xursandov Komiljon Maxmatkulovich	
MAMLAKATDA INVESTITSIYA JARAYONLARINING O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	1130
Xusanov Durbek Nishanovich	
TURIZM XIZMATLARI TUSHUNCHASI VA ULARNI INNOVATSION TASHKIL ETISHNING IQTISODIY MOHIYATI.....	1138
Najmidinov Azizbek Bahrom o‘g‘li	

MINTAQAVIY IQTISODIYOTDA TURISTIK INFRATUZILMANI BAHOLASH USULLARI VA MEZONLARI.....	1143
Xalmirzayev Axmadjan Axunovich, Ro'zmatov Boburjon Zafarjon o'g'li, Shodiyeva Nafosatxon Hamza qizi	
O'ZBEKISTONDA KICHIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATINING HOLATI VA TENDENSIYALARI.....	1149
Ahmedov Shermuhammad Omonjon o'g'li	
MARKETING KOMMUNIKATSIYA STRATEGIYALARINI ISHLAB CHIQUISHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI	1156
Akramov Toxir Abdiraxmanovich	
SANOAT KORXONALARIDA MAHSULOT RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	1161
Adashev Azimjon Urinboyevich	
XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA PRUDENSIAL NAZORAT: BAZEL QOIDALARI VA ULARNING AHAMIYATI	1165
Abdunazarova Dilshoda Akromovna	
INNOVATSION FAOLIYATNI BOSHQARISHDA BOSHQARUV HISOBİ AXBOROTINING AHAMIYATI	1170
Xushvaqtova Nozanin Nurbek qizi	
OLIY TA'LIM TIZIMIDA INTEGRATSIYA JARAYONLARINI AMALGA OSHIRISH SHAKLLARI VA ULARNING TA'LIM XIZMATLARI BOZORIDAGI AHAMIYATI.....	1177
Ismoilova Feruza Kubaymurodovna	
EKOMARKETING STRATEGIYALARI ORQALI BARQAROR RIVOJLANISHGA ERISHISH	1182
Qo'ziyev Jaloladdin Alisher o'g'li	
ENSURING INNOVATIVE ECONOMIC SECURITY IN THE KHOREZM REGION: WASTE RECYCLING AND CIRCULAR ECONOMY	1186
Madraximova Shohista Bahrom qizi	
KICHIK BIZNES FAOLIYATINI BAHOLASH ASOSIDA SAMARADORLIGINI OSHIRISH.....	1191
Mavkulov Ravshan Nematjonovich	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIGA ISLİM MOLIYASINI JORIY QILISHDA XORIJIY MAMLAKATLAR TAJIRIBASIDAN FOYDALANISH.....	1195
Sultonov Baxtiyor Baxodirovich	
MINTAQAVIY IMIJNI SHAKLLANTIRISHNING KONSEPTUAL ASOSLARI.....	1201
Duschanov Alisher Sherzod o'g'li	
QISHLOQ XO'JALIGI KORXONALARI FAOLIYATI SAMARADORLIGINI TA'MINLASHNING IQTISODIY MEXANIZMI	1206
Opaev Bysen Aymanovich	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN KICHIK BIZNESNI INVESTITSION KREDITLARI ORQALI MOLIYALASHTIRISH.....	1212
Yuldashev Fozil Turapovich	

TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN KICHIK BIZNESNI INVESTITSION KREDITLARI ORQALI MOLIALASHTIRISH

Yuldashev Fozil Turapovich

Denov tadbirkorlik va pedagogika institute v.b. professori., PhD

Annotatsiya. Mazkur maqolada O'zbekiston iqtisodiyotining barqaror rivojlanishida muhim omil bo'lib xizmat qilayotgan kichik biznes subyektlarini tijorat banklari tomonidan investitsion kreditlar orqali moliyalashtirishning amaldagi holati, mavjud muammolari va takomillashtirish istiqbollari chuqur o'rganiladi. Tadqiqot jarayonida kichik biznesning iqtisodiy salohiyati, ularning tarmoqlar bo'yicha tarkibiy ulushi, investitsion loyihalarni moliyalashtirishda qo'llanilayotgan bank metodologiyasi hamda tijorat banklarining kredit siyosati atroflicha tahlil qilinadi. Shuningdek, Mikrokreditbank, Agrobank, Xalq banki va Ipak Yo'li bankining kichik biznesni investitsion kreditlar orqali qo'llab-quvvatlash borasidagi tajribasi solishtirma tahlil asosida yoritilib, kreditlash mexanizmidagi mavjud kamchiliklar aniqlanadi. Tadqiqot ilmiy, statistik va amaliy manbalarga tayangan holda olib borilgan bo'lib, investitsion kreditlar samaradorligini oshirish, tijorat banklarining kichik biznesni moliyaviy qo'llab-quvvatlashdagi rolini kuchaytirish bo'yicha taklif va tavsiyalar ishlab chiqiladi.

Kalit so'zlar: kichik biznesni rivojlantirish, tijorat banklarining investitsion kreditlari, moliyalashtirish metodologiyasi, kredit siyosati, kredit kafilliklari, bank tizimining iqtisodiy salohiyati, mikrokredit mexanizmlari, moliyaviy qo'llab-quvvatlash instrumentlari, kredit resurslaridan samarali foydalanish, foiz stavkalari dinamikasi, innovatsion moliyalashtirish yondashuvlari.

Abstract. This article provides an in-depth analysis of the current state, existing problems, and prospects for improving the financing of small business entities one of the key drivers of Uzbekistan's economic development-through investment loans issued by commercial banks. The study examines the economic potential of small businesses, their sectoral distribution, the banking methodologies used in financing investment projects, and the credit policies adopted by commercial banks. Furthermore, the experience of Mikrokreditbank, Agrobank, Xalq Bank and Ipak Yo'li Bank in supporting small businesses through investment lending is analyzed comparatively, identifying existing shortcomings in lending mechanisms. The research is based on scientific, statistical, and practical sources and offers recommendations aimed at increasing the effectiveness of investment loans and strengthening the role of commercial banks in financially supporting small business entities.

Key words: small business development, investment loans of commercial banks, financing methodology, credit policy, loan guarantees, economic potential of the banking system, microcredit mechanisms, financial support instruments, efficient use of credit resources, interest rate dynamics, innovative financing approaches.

Аннотация. В данной статье всесторонне анализируется текущее состояние, существующие проблемы и перспективы совершенствования финансирования субъектов малого бизнеса - одной из ключевых движущих сил устойчивого развития экономики Узбекистана - посредством инвестиционных кредитов коммерческих банков. В ходе исследования изучаются экономический потенциал малого бизнеса, его отраслевое распределение, методология банковского финансирования инвестиционных проектов, а также кредитная политика коммерческих банков. Кроме того, на основе сравнительного анализа рассматривается опыт Микрокредитбанка, Агробанка, Народного банка и банка «Ипак Юли» в поддержке малого бизнеса через предоставление инвестиционных кредитов, выявляются недостатки в действующих механизмах кредитования. Исследование основано на научных, статистических и практических источниках и направлено на разработку рекомендаций по повышению эффективности инвестиционного кредитования, а также усилению роли коммерческих банков в финансовой поддержке субъектов малого бизнеса.

Ключевые слова: развитие малого бизнеса, инвестиционные кредиты коммерческих банков, методология финансирования, кредитная политика, кредитные гарантии, экономический потенциал банковской системы, механизмы микрокредитования, инструменты финансовой поддержки, эффективное использование кредитных ресурсов, динамика процентных ставок, инновационные подходы к финансированию.

KIRISH

O'zbekiston iqtisodiyotida kichik biznes sanoat, savdo, qishloq xo'jaligi va xizmatlar kabi asosiy tarmoqlarni qamrab olgan keng ko'lamli subyektlar majmuasini tashkil etadi. So'nggi rasmiy ma'lumotlarga ko'ra, 2023-yilda kichik biznesning mamlakat yalpi ichki mahsulotidagi ulushi 51,2 foizni tashkil etgan. 2025-yilning birinchi yarmida esa ushbu ko'rsatkich 49,6 foiz darajasida baholangan. Shu bilan birga, bandlikdagi ulushi ham

yuqori bo'lib, 2025-yil holatiga ko'ra, kichik biznes subyektlari tomonidan yaratilgan bandlik mamlakatdagi jami bandlikning qariyb 75-76 foizini tashkil etmoqda.

Biroq, O'zbekiston sharoitida kichik biznesni moliyalashtirish jarayonida qator tizimli muammolar mavjud. Xususan, xalqaro ekspert baholariga ko'ra, moliyaviy bo'shliqning mavjudligi hamda investitsion kredit resurslariga kirish imkoniyatlarining cheklanganligi saqlanib qolmoqda. Shu munosabat bilan, mazkur dissertatsiyada kichik biznesni tijorat banklarining investitsion kreditlari orqali moliyalashtirish holati chuqur tahlil qilinadi, amaldagi metodologiyadagi kamchiliklar aniqlanadi hamda ularni ilmiy asosda takomillashtirish bo'yicha amaliy takliflar ishlab chiqiladi.

Nazariy adabiyotlarda bank kreditlari kichik biznesni moliyalashtirishning yetakchi instrumentlaridan biri sifatida e'tirof etiladi. Xalqaro tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, banklar kichik va o'rta biznes subyektlariga kredit ajratishda, odatda, ehtiyotkorlik bilan yondashadilar. Bunga ma'lumotlarning yetishmasligi, aktivlar va kapital hajmining pastligi, shuningdek, garov bazasining zaifligi kabi omillar sabab bo'lib, ushbu holatlar kichik biznes subyektlarining kredit resurslariga bo'lgan kirishini cheklaydi.

Mazkur muammolarni bartaraf etish maqsadida tadqiqotlarda kredit kafillik jamg'armalari (Credit Guarantee Schemes – CGS) kabi mexanizmlarni joriy etish tavsiya etiladi. Ushbu mexanizmlar kreditorlar riskini kamaytirish bilan birga, kichik biznes subyektlarining kredit olish imkoniyatlarini kengaytirishga xizmat qiladi. O'zbekiston amaliyotida ham Markaziy bank va boshqa moliyaviy institutlar tomonidan kichik biznesni qo'llab-quvvatlash doirasida shunga o'xshash kafillik mexanizmlarini joriy etish bo'yicha muayyan chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda.

Shu o'rinda ta'kidlash joizki, investitsion kreditlash nazariyasi va amaliy tajriba banklar tomonidan taqdim etiladigan imtiyozli investitsion kreditlarni bosqichma-bosqich bozor mexanizmlariga moslashtirish zarurligini ko'rsatadi. Xususan, foiz stavkalarini bozor stavkalariga yaqinlashtirish, garov va kafillik talablarini yumshatish orqali kichik biznes subyektlari uchun kredit resurslaridan foydalanish sharoitlarini yaxshilash mumkin.

Mazkur dissertatsiya aynan ushbu yondashuvni taklif etadi, ya'ni investitsion kreditlash hajmini kengaytirish, kredit kafillik mexanizmlarini rivojlantirish, banklarning kredit siyosatini kichik biznes ehtiyojlariga moslashtirish hamda moliyaviy shaffoflik va ma'lumot almashuvini mustahkamlash orqali kichik biznes rivojiga xizmat qiluvchi barqaror kredit muhitini shakllantirishga qaratilgan ilmiy-amaliy yechimlar ishlab chiqiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Tijorat banklarining kichik biznesni investitsion kreditlar orqali moliyalashtirish mexanizmlarini o'rganishga bag'ishlangan ilmiy va amaliy manbalar ushbu yo'nalishning nazariy asoslari, institutsional sharoitlari hamda amaliy tajribalarini keng qamrab oladi.

Stiglitz va Weiss (1981) tomonidan ishlab chiqilgan kreditni ratsionallashtirish nazariyasi kichik biznes subyektlarining investitsion kreditlarga cheklangan kirish imkoniyatlarini izohlovchi asosiy nazariy konsepsiya hisoblanadi. Mualliflar axborot nomutanosibligi mavjud bo'lgan bozor sharoitida banklar yuqori risklar sababli kredit ajratishni cheklashi mumkinligini va bu holat, o'z navbatida, kichik biznesni moliyalashtirish jarayonini murakkablashtirishini ilmiy asoslab bergan.

Demirgüç-Kunt va hammualliflari (2023) rivojlanayotgan bozorlar bank tizimida moliyaviy barqarorlik va daromadlilik omillarini tahlil qilib, kredit siyosati hamda investitsion faoliyatning banklar barqarorligiga ta'sirini baholaydi. Ushbu tadqiqot tijorat banklarining kichik biznesni investitsion kreditlashdagi faolligi moliya bozorlari barqarorligi bilan uzviy bog'liqligini ko'rsatib beradi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-2025-yillarga mo'ljallangan bank tizimini isloh qilish strategiyasi investitsion kreditlash mexanizmlarini takomillashtirish, banklar faoliyatini liberallashtirish hamda kichik biznesni moliyaviy qo'llab-quvvatlash vositalarini kengaytirishga qaratilgan muhim normativ-huquqiy hujjat hisoblanadi. Markaziy bankning statistik byulletenlari (2024) esa investitsion kreditlar hajmi, foiz stavkalari dinamikasi va bank aktivlari tarkibi bo'yicha muhim empirik ma'lumotlarni taqdim etadi.

Xalqaro moliya institutlari, jumladan IFC (2023) va YETTB (2024) hisobotlarida O'zbekistonda kichik biznesning moliyaviy bo'shlig'i, kredit resurslariga kirishdagi to'siqlar hamda investitsion moliyalashtirishni kengaytirish uchun zarur institutsional shart-sharoitlar xalqaro standartlar asosida tahlil qilingan. Osiyo taraqqiyot banki (OTB, 2023) esa kichik va o'rta biznes sektorini rivojlantirishda kredit infratuzilmasini modernizatsiya qilishning muhimligini alohida ta'kidlaydi.

Mahalliy olimlar tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda ham mazkur muammo keng yoritilgan. Jumladan, G'aniyev va Raxmatov (2022) tijorat banklari tomonidan qo'llanilayotgan kreditlash metodologiyasini tahlil qilib, kichik biznesning investitsion kreditlarga kirish imkoniyatlarini kengaytirish bo'yicha amaliy takliflar ishlab chiqqan. Karimov va Abdurahmonov (2023) bank aktivlari tuzilmasi va daromadlilik ko'rsatkichlari o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni tahlil qilib, investitsion kreditlar portfeli sifati banklar uchun strategik ahamiyatga ega ekanini asoslab bergan. Abdullaeva (2021) esa bank ishi nazariyasini amaliy jarayonlar bilan uyg'unlashtirib, investitsion kreditlash mexanizmlarining ilmiy asoslarini yoritib bergan.

Shuningdek, Mikrokreditbank (2023), Agrobank (2023), Xalq banki (2023) va "Ipak Yo'li" banki (2024) hisobotlari kichik biznesni investitsion kreditlar orqali moliyalashtirishda banklarning amaliy yondashuvlari, kredit portfeli tarkibi, kredit siyosati hamda xalqaro moliya institutlari bilan hamkorlik jarayonlarini ochib beradi. Ushbu manbalar O'zbekistonda investitsion kreditlashning real amaliyoti, uning afzalliklari va mavjud muammolarini aniqlash imkonini yaratadi.

Yuqoridagi adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, kichik biznesni tijorat banklari orqali investitsion kreditlar bilan moliyalashtirish samaradorligi quyidagi uchta asosiy omilga bog'liq:

1. banklarning risklarni boshqarish tizimi va kreditlash strategiyasi;
2. davlat tomonidan yaratilgan institutsional va huquqiy shart-sharoitlar;
3. bank amaliyotida qo'llanilayotgan kredit mexanizmlarining zamonaviyligi va moslashuvchanligi.

Xalqaro tadqiqotlar mazkur yo'nalishning nazariy asoslarini shakllantirsa, milliy hisobotlar va mahalliy ilmiy ishlar O'zbekistonda investitsion kreditlash jarayonining amaliy holatini chuqur tahlil qilish imkonini beradi hamda ushbu dissertatsiyaning ilmiy-nazariy poydevorini mustahkamlaydi.

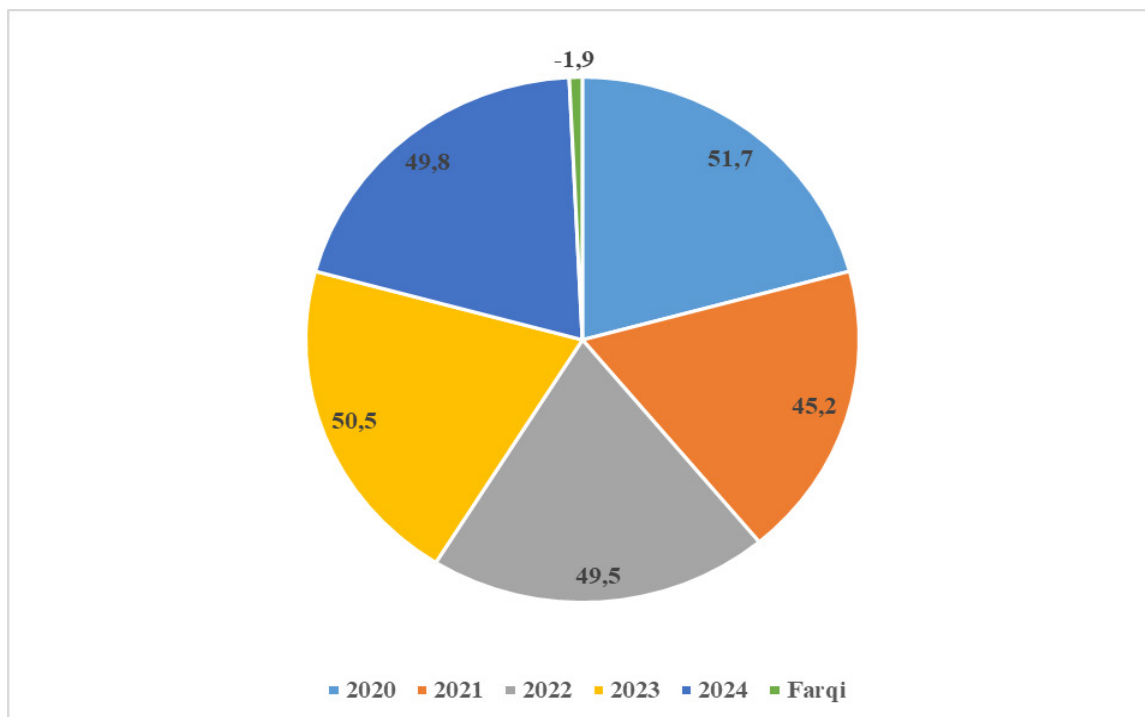
Tahlil va natijalar

O'zbekiston Respublikasi rasmiy statistika ma'lumotlariga ko'ra, 2025-yil boshida mamlakatda faoliyat yuritayotgan kichik korxonalar va mikrofirma subyektlari soni 358,1 ming tani tashkil etib, har 1000 nafar aholiga o'rtacha 12,1 ta kichik biznes subyekti to'g'ri keladi. 2024-yil davomida 77,0 mingta yangi kichik korxonaning tashkil etilgani kichik biznes sektorida investitsion faollik va moliyaviy resurslarga bo'lgan talabning yuqoriligidan dalolat beradi.

Biroq, 2021-yilda qayd etilgan eng yuqori ko'rsatkich – 462,8 mingta faol kichik korxona bilan solishtirilganda, 2022-2024-yillar davomida faol subyektlar sonining qisqarishi kuzatilmoqda. Mazkur holat investitsion moliyalashtirish imkoniyatlarining cheklanganligi, kreditlash jarayonidagi qiyinchiliklar hamda biznes subyektlarining moliyaviy barqarorligi bilan bog'liq tizimli omillarning mavjudligini ko'rsatadi.

Kichik biznesning tarmoqlar bo'yicha tarkibi investitsion kreditlarga bo'lgan ehtiyoj darajasi turli sohalarda farqlanishini yaqqol namoyon etadi. 2025-yil boshiga kelib, kichik biznes subyektlarining eng katta ulushi savdo sohasiga to'g'ri kelib, ushbu tarmoqda 136,352 mingta korxona faoliyat yuritmoqda, bu umumiy sonning qariyb 38 foizini tashkil etadi. Savdo sohasida investitsion kreditlarga ehtiyoj nisbatan past bo'lib, asosan aylanma mablag'larni moliyalashtirish ustunlik qiladi.

Sanoat tarmog'ida esa 54,692 mingta kichik korxona faoliyat yuritib, ularning ulushi 15 foizni tashkil etadi. Ushbu tarmoq texnologik yangilanish, ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytirish hamda asosiy kapitalga yo'naltiriladigan investitsiyalarga bo'lgan ehtiyojning yuqoriligi bilan ajralib turadi. Shu sababli sanoat sohasidagi kichik biznes subyektlari investitsion kreditlarning asosiy iste'molchilari hisoblanadi va tijorat banklari kredit siyosatida muhim o'rin egallaydi.

1-rasm. Kichik tadbirkorlik subyektlarining jami mahsulot(ishlar,xizmatlar) importidagi ulushi

O'zbekiston Respublikasida kichik tadbirkorlik subyektlarining jami mahsulot, ish va xizmatlar importidagi ulushi 2020-2024-yillar davomida sezilarli darajada tebranishlarni boshdan kechirdi. Xususan, 2020-yilda ushbu ko'rsatkich 51,7 foizni tashkil etgan bo'lsa, 2021-yilda pandemiyadan keyingi iqtisodiy noaniqliklar fonida keskin pasayib, 45,2 foizga tushdi. Keyingi yillarda importdagi ulushning bosqichma-bosqich tiklanishi kuzatilib, 2022-yilda 49,5 foizga, 2023-yilda esa 50,5 foizga yetdi. 2024-yilda ushbu ko'rsatkich biroz kamayib, 49,8 foizni tashkil etdi. Umuman olganda, 2020-2024-yillar oralig'ida kichik biznesning importdagi ulushi 1,9 foiz punktga qisqargan.

Mazkur dinamik tahlil shuni ko'rsatadiki, kichik biznesning import faoliyati bevosita tijorat banklari tomonidan taqdim etilayotgan investitsion kreditlar hajmi va mavjudligiga bog'liq. 2021-yildagi keskin pasayish banklarning pandemiyadan keyingi davrda kredit risklarini kamaytirish maqsadida investitsion kreditlash hajmini qisqartirgani bilan izohlanadi. Natijada kichik biznes subyektlarining chet eldan texnologik uskunalar, ishlab chiqarish vositalari va xomashyo import qilish imkoniyatlari sezilarli darajada cheklangan.

2022-2023-yillarda import ulushining qayta tiklanishi banklar tomonidan tiklanish kreditlari ajratilishi, ishlab chiqarish quvvatlarini modernizatsiya qilishga yo'naltirilgan imtiyozli kredit liniyalarining kengaytirilishi hamda xalqaro moliya institutlari bilan hamkorlikning faollashuvi bilan bog'liq. Ushbu davrda investitsion kreditlar kichik biznesning import imkoniyatlarini kengaytirib, ularning ulushi 50 foizdan yuqori darajaga chiqishiga xizmat qilgan.

2024-yilda kuzatilgan nisbiy pasayish esa foiz stavkalarining oshishi, garov talablarining qat'iylashuvi, banklar tomonidan kredit portfeli sifatini yaxshilash maqsadida riskli kreditlashga ehtiyotkor yondashuv hamda mahalliy ishlab chiqaruvchilar tomonidan ayrim tovar va texnologiyalar bo'yicha importni qisman almashtirish jarayonlarining kuchayishi bilan izohlanadi.

Umuman olganda, tahlil shuni ko'rsatadiki, tijorat banklarining investitsion kreditlari kichik biznesning import faoliyati va texnologik yangilanishining muhim omillaridan biridir. Kreditlash shartlarini yumshatish, kafillik mexanizmlarini kengaytirish va imtiyozli investitsion kreditlarni takomillashtirish kichik biznesning import hajmini barqarorlashtirish, ishlab chiqarish modernizatsiyasini qo'llab-quvvatlash hamda iqtisodiyotning umumiy raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi.

O'zbekistonda tijorat banklari tomonidan kichik biznesni investitsion kreditlar orqali moliyalashtirish amaliyoti bank sektorining iqtisodiy faollikni qo'llab-quvvatlashdagi rolini yaqqol namoyon etadi. Xususan, Mikrocreditbank, Agrobank, Xalq banki va "Ipak Yo'li" banklari kichik biznes investitsion loyihalarini moliyalashtirish hajmi va samaradorligi bo'yicha yetakchi moliya institutlari sifatida ajralib turadi.

Mikrocreditbank tomonidan 2023-yilda jami 5,1 trln so'm kredit ajratilib, 184 427 nafar mijoz moliyalashtirilgan. Ushbu mablag'lar hisobiga qariyb 100 mingta yangi ish o'rni yaratilgan bank investitsion kreditlarining bandlikka bevosita ijobiy ta'sirini ko'rsatadi. Oilaviy tadbirkorlik dasturlari doirasida 1,7 trln so'm kredit ajratilib, 91 903 ta ish o'rni tashkil etilgan. Shuningdek, 2023-yilda bank orqali 10 942 ta yangi kichik korxona tashkil etilib, investitsion kreditlarning biznes-inkubatsiya jarayonidagi rag'batlantiruvchi roli tasdiqlandi. Qayta moliyalashtirish doirasida 4,4 trln so'm kredit undirilishi bank kredit portfelining intizomiy darajasi yuqoriligidan dalolat beradi.

Agrobankning 2023-yil yakuni bo'yicha kredit portfelida mikrokorxonalar ulushi 19 foizni, kichik va o'rta biznes ulushi esa 31 foizni tashkil etdi. Bu bankning qishloq xo'jaligi, sanoat, qurilish va savdo tarmoqlarida investitsion kreditlash bo'yicha ixtisoslashganini ko'rsatadi. Agrobank investitsion kreditlari asosan asosiy vositalar xaridi, qayta ishlash quvvatlarini yaratish hamda texnologik modernizatsiya jarayonlarini moliyalashtirishga yo'naltirilgan.

"Ipak Yo'li" banki xalqaro moliya institutlari bilan hamkorlikda kichik biznesni qo'llab-quvvatlashni kengaytirib bormoqda. Jumladan, 2024-yilda Yevropa tiklanish va taraqqiyot banki (YETTB) tomonidan bankka 20 mln AQSh dollari miqdorida kredit liniyasi ajratilib, uning 10 mln dollari kichik biznes subyektlarini, 10 mln dollari esa yosh tadbirkorlarni moliyalashtirishga yo'naltirilgan. Bankning "Advice for Small Businesses" dasturi doirasida kreditlar bilan bir qatorda biznes-rejalashtirish, moliyaviy boshqaruv va bozor tahlili bo'yicha bepul konsalting xizmatlari ham taqdim etiladi.

Kapitalbank tomonidan kichik biznes uchun taklif etilayotgan investitsion kreditlar shartlari nisbatan moslashuvchan bo'lib, milliy valyutadagi kreditlar bo'yicha yillik foiz stavkasi 24 foizdan, xorijiy moliyalashtirish asosidagi kreditlar bo'yicha esa 13 foizdan boshlanadi. Kredit muddati 120 oygacha, imtiyozli davr esa ayrim dasturlarda 3-6 oy etib belgilangan. Foiz stavkasi Markaziy bankning asosiy stavkasiga 4 foiz punkt qo'shish orqali shakllantiriladi.

Shu bilan birga, tadqiqotlar kichik biznesni investitsion kreditlar orqali moliyalashtirish jarayonida qator metodologik va amaliy cheklovlar mavjudligini ko'rsatadi. Eng muhim muammolar qatoriga garov talablarining yuqoriligi, moliyaviy ko'rsatkichlarga qo'yiladigan qat'iy talablar va kredit tarixining yetarli darajada shakllanmaganligi kiradi. Qonunchilikda nazarda tutilgan yengilliklar (100 mln so'mgacha garovsiz kredit, 150 mln so'mgacha kreditlarda garov talabining 50 foizga qisqartirilishi) mazkur muammolarni qisman yumshatgan bo'lsa-da, investitsion loyihalar uchun hali ham to'liq qulay sharoit yaratmagan.

Shuningdek, investitsion kreditlarning nisbatan yuqori foiz stavkalari, qisqa muddatli bo'lishi va qat'iy to'lov jadvallari kichik biznes subyektlari uchun moliyaviy bosimni kuchaytiradi. Aksariyat kichik korxonalarda yetarli garov ta'minoti va kredit tarixi mavjud emasligi tijorat banklari uchun risk darajasini oshiradi.

Banklar tajribasini umumlashtirgan holda quyidagi xulosalarni chiqarish mumkin:

- Mikrocreditbank – mikro va oilaviy biznesni kreditlash bo'yicha yetakchi bank;
- Agrobank – qishloq xo'jaligi va sanoat investitsion loyihalarini moliyalashtirishda asosiy moliya instituti;
- Xalq banki – eksportga yo'naltirilgan kichik biznesni qo'llab-quvvatlovchi investitsion kreditlar bilan ajralib turadi;
- "Ipak Yo'li" banki – xalqaro moliya institutlari bilan hamkorlikda kichik biznesni imtiyozli kredit liniyalari orqali rag'batlantiradi.

Umuman olganda, tijorat banklarining kichik biznesni investitsion kreditlar orqali moliyalashtirishi iqtisodiyotning modernizatsiya jarayonini jadallashtirmoqda. Shu bilan birga, kredit siyosatini yanada moslashuvchan qilish, kafillik mexanizmlarini kengaytirish, foiz yukini kamaytirish va kredit tarixini shakllantirish tizimini takomillashtirish kichik biznesning barqaror rivoji uchun hal qiluvchi ahamiyatga ega.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'zbekiston iqtisodiyotida kichik biznesning tarmoqlar bo'yicha yuqori ulushi hamda iqtisodiy faollikdagi hal qiluvchi roli tijorat banklarining investitsion kreditlash faoliyatini strategik ahamiyatga ega yo'nalishga aylantirmoqda. Olib borilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, so'nggi yillarda tijorat banklari kichik biznesni moliyalashtirishda sezilarli faollik namoyish etmoqda. Jumladan, Mikrocreditbank tomonidan 2023-yilda 5,1 trln so'm kredit ajratilishi, 184 mingdan ortiq mijozning moliyalashtirilishi hamda 10 942 ta yangi kichik korxonaning tashkil etilishi bank investitsion kreditlarining iqtisodiy o'sish va bandlikka ijobiy ta'sirini yaqqol namoyon etadi. Agrobank kredit portfelida kichik va o'rta biznes ulushining 31 foizni tashkil etishi, "Ipak Yo'li" bankining YETTB va IFC bilan hamkorlikda kichik biznes uchun 20 mln AQSh dollari miqdorida imtiyozli kredit liniyalarini jalb etgani ushbu jarayonning amaliy jihatdan kengayib borayotganini ko'rsatadi.

Shu bilan birga, mavjud tahlillar kichik biznesni investitsion moliyalashtirish metodologiyasida qator tizimli cheklovlar mavjudligini ham tasdiqlaydi. Xususan, banklarning yuqori garov talablari, foiz stavkalarining nisbatan qimmatligi, kredit tarixining yetarli darajada shakllanmaganligi, moliyaviy hisobotlarning to'liq yuritilmasligi hamda kredit shartlarining qat'iyligi ko'plab kichik tadbirkorlarning bank kreditlaridan foydalanish imkoniyatlarini cheklab qo'ymoqda. Davlat tomonidan joriy etilgan ayrim yengilliklar, jumladan 100 mln so'mgacha garovsiz kreditlar berilishi hamda 150 mln so'mgacha bo'lgan kreditlarda garov ta'minotining 50 foizgacha qisqartirilishi mazkur muammolarni qisman yumshatgan bo'lsa-da, investitsion loyihalarni moliyalashtirish uchun bu choralar ko'p hollarda yetarli emasligi kuzatilmoqda.

Import tarkibidagi tebranishlar ham investitsion kreditlash jarayoni bilan bevosita bog'liqdir. 2020-2024-yillar oralig'ida kichik biznesning importdagi ulushi 51,7 foizdan 49,8 foizga pasaygan bo'lib, kreditlashdagi cheklovlar va umumiy makroiqtisodiy sharoitlar ushbu dinamikaga sezilarli ta'sir ko'rsatgan. Ayniqsa, 2021-yildagi keskin pasayish banklarning pandemiyadan keyingi davrda ehtiyotkor kredit siyosatini yuritishi bilan izohlanadi. Bu holat investitsion kreditlarning kichik biznesni modernizatsiya qilish hamda import imkoniyatlarini kengaytirishda hal qiluvchi omil ekanini yana bir bor tasdiqlaydi.

Yuqoridagi tahlillar asosida shuni xulosa qilish mumkinki, tijorat banklari tomonidan kichik biznesni investitsion kreditlar orqali moliyalashtirish tizimini takomillashtirish O'zbekiston iqtisodiyotining barqaror o'sishini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu yo'nalishda quyidagi ustuvor chora-tadbirlarni amalga oshirish maqsadga muvofiq:

- kredit kafillik sxemalarini (Credit Guarantee Schemes – CGS) kengaytirish;
- foiz stavkalarini bozor tamoyillari asosida moslashtirish;
- garov talablarini real sektor imkoniyatlariga mos ravishda yumshatish;
- kreditlash jarayonida konsalting va biznes-rejalashtirish bo'yicha ko'makni kuchaytirish;
- xalqaro moliya institutlarining moliyalashtirish liniyalaridan foydalanishni kengaytirish;
- alternativ moliyalashtirish vositalari (lizing, faktoring, kraudfunding)ni rivojlantirish.

Mazkur chora-tadbirlar tijorat banklarining kichik biznesni qo'llab-quvvatlashdagi rolini kuchaytiradi, tadbirkorlarning investitsion faolligini oshiradi hamda iqtisodiyotning umumiy modernizatsiya sur'atlarini jadallashtiradi. Natijada yangi ish o'rinlari yaratiladi, innovatsion loyihalar ko'payadi va O'zbekiston iqtisodiyotining xalqaro miqyosdagi raqobatbardoshligi sezilarli darajada ortadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Small Businesses and Entrepreneurship in Uzbekistan's Economic Landscape: A Macroeconomic Perspective (2019-2024)

2. Demirgüç-Kunt A., Pedraza A. va Ruiz C. (2023). Rivojlanayotgan bozorlar banklarining foydaliligi va moliyaviy barqarorligi. Jahon banki siyosiy tadqiqot ishlari, ishchi hujjat № 10245. Vashington, D.C.: Jahon banki.
3. Stiglitz J.E. va Weiss A. (1981). "Nomukammal axborotga ega bo'lgan bozorlarda kreditni ratsionallashtirish", *The American Economic Review*, 71(3), 393-410-betlar.
4. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki (2024). 2020-2024-yillarga oid yillik statistik byulleten. <https://www.cbu.uz>.
5. Xalqaro moliya korporatsiyasi (IFC) (2023). KOB moliyaviy bo'shlig'i to'g'risidagi hisobot: O'zbekiston profili. <https://www.ifc.org>.
6. G'aniyev I. va Raxmatov F. (2022). "Tijorat banklarining kreditlash metodologiyasi va O'zbekistonda KOB subyektlarining kreditga kirish imkoniyati", *Moliyaviy va bank ishi sharhi*, 4(2), 66-81-betlar.
7. Mikrokreditbank (2023). Yillik hisobot – 2023. Toshkent: Mikrokreditbank.
8. Agrobank (2023). Kredit portfeli bo'yicha choraklik sharh. <https://www.agrobank.uz>.
9. Ipak Yo'li Bank (2024). IFC va YETTB hamkorligi bo'yicha sharh. <https://ipakyulibank.uz>.
10. Xalq Banki (2023). Kichik biznesni qo'llab-quvvatlash dasturlari. Toshkent: Xalq Banki.
11. Yevropa tiklanish va taraqqiyot banki (YETTB) (2024). Markaziy Osiyoda kichik biznesni qo'llab-quvvatlash: O'zbekiston misolida. <https://www.ebrd.com>.
12. Abdullaeva Sh. (2021). *Bank ishi*. Toshkent: Iqtisod-Moliya nashriyoti.
13. Karimov A. va Abdurahmonov B. (2023). "O'zbekistonda tijorat banklarining aktivlar tuzilmasi va daromadliligi: empirik dalillar", *Qo'llanma moliya jurnali*, 5(1), 34-45-betlar.
14. Osiyo taraqqiyot banki (2023). O'zbekiston mamlakat hamkorlik strategiyasi 2022-2026. Manba: OTB.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 12

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>